

UNIONE EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIE
MINISTERUL MUNCII
FAMILIEI ȘI PROTECȚIEI
SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU
2007-2013

Instituție Națională
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

Fondul CRISS
Centrul Romilor pentru
Intervenție Socială
și Studii

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 2 „Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii”

Domeniul major de intervenție: 2.2 „Prevenirea și corectarea parasirii timpurii a școlii”

Titlul proiectului: Pași strategici pentru îmbunătățirea accesului la educație al copiilor romi”

Cod Contract: POSDRU/8/2.2/S/5

Beneficiar: Romani CRIS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii

CURRICULA CURS FORMARE CADRE DIDACTICE

ISTORIA RROMILOR

1. Romii – origine și migrație.

Romii au fost denumiți în diferite feluri de popoarele cu care au intrat în contact: **"arami" (armean, pagan), "faraontseg" (gloata), "bohemien" (din Boemia), "tartares" (tatar), "gypsy" (egiptean), "saracin" (arab), "athinganoi" (tigan).**

Studii lingvistice și culturale dovedesc clar că romii sunt de origine indiană, probabil din regiunea nordică Punjab/ Kanauj.

Se estimează că plecarea lor din India a avut loc acum cel puțin 1000 de ani. Unii cercetători consideră că au existat mai multe valuri de migrație din India.

Locul romilor în societatea indiană nu se cunoaște exact. O ipoteză este aceea că ei ar fi făcut parte din clanul războinic al rajpuților (casta Kșatriya).

În 1192 armatele aliate ale principilor din Rajput au fost înfrânte în Bătălia de la Tararori, la nord-vest de Delhi. După înfrângerea suferită în lupta cu Mohamed Ghur, clanul războinic nord-indian Rajput (casta Kșatriya), ar fi plecat împreună cu familiile spre ținuturile arabe și turce, și apoi în Europa.

O altă teorie susține că strămoșii romilor erau locuitorii orașului indian Kannauj, oraș pe care l-ar fi părăsit în urma atacurilor lui Mahmoud din Ghazni.

Un pasaj din Cartea Yaminilor, pe care o datorăm cronicarului arab Al Utbi, vorbește de o năvălire asupra estului Indiei, până la Kannauj, la 82 km nord-vest de Kanpur. Kannaujul era cea mai bogată zonă și avea populația cea mai numeroasă dintre toate orașele Indiei de Nord, atingând 53 000 de locuitori. Războinicul afgan Mahmoud Ghazni cucerind orașul și luând întreaga populație în robie, atât bărbații, femeile cât și copiii, îi vinde în Imperiul

Persan, la curtea regelui, ca muzicanți, ori ca meșteșugari în diferite alte locuri. Este poate prima etapă în lungul drum al rromilor către lumea vestică. (Marcel Courthiade, în vol. M. Itu - J. Moleanu: *Cultură și civilizație indiană*, 2001)

Unii istorici și lingviști cred că plecarea rromilor din India s-a produs în secolul III d.Hr., când șahul Ardashir (224-241 d.Hr.) cucerește și transformă nordul Indiei într-o colonie a Persiei (Iranul de astăzi). În aceste condiții, strămutarea vechilor rromi s-a produs treptat și într-un mod pașnic, bogăția Imperiului persan atrăgând tot felul de lume acolo. Printre noii sosiți se aflau și numeroși muzicanți, cunoscuți pentru talentul lor.

Migrarea strămoșilor rromilor din India a fost un proces complex, desfășurat pe parcursul mai multor secole într-un spațiu geografic foarte întins.

2. Romii în Imperiul Bizantin

Prima atestare documentară a rromilor în Bizanț datează din anul 1068 când se vorbește despre rromi într-o scrisoare a patriarhului Constantinopolului, Gregorios II Kyrios în secolul al XIII-lea, unde sunt înscrise taxele care trebuie luate de la așa-numiții „egipteni” și „atsigani”.

Aici, rromii au primit numele de *athinganoi*, denumire atribuită inițial unei secte eretice prezente în Imperiul Bizantin în secolul al XI-lea și care înseamnă *de neatins* (nu se recomanda contactul cu ei).

Din Asia Mică, teritoriul Turciei de azi, rromii au trecut în Peninsula Balcanică, fapt petrecut, probabil, acum 700 de ani.

După unii autori, se pare că până în partea de est a Imperiului Bizantin, grupurile de rromi au avut un drum și o istorie comună, însă, în estul Turciei de astăzi, s-a petrecut despărțirea lor în trei grupuri din motive necunoscute încă astăzi: *ramura “lom” sau “de nord”, ramura “dom” sau de “sud-vest” și ramura “rrom” sau de “vest”*.

Pătrunderea lor în Europa s-a făcut după cum urmează:

Ramura *lom*, Caucaz, N-V Mării Negre

Ramura *rrom*, Imp. Bizantin, Țările Europei

Ramura *dom*, Siria, Africa de Nord, Spania

Cea mai numeroasă grupă, ramura “rrom” sau cea “de vest”, și-a continuat drumul în Imperiul Bizantin, unde a rămas câteva secole, iar de aici, mai departe, în Europa Centrală și de Vest. (Gheorghe Sarău, *Rromii, India și limba rromani*, 1998)

3. Așezarea romilor în spațiul românesc /ATESTARI DOCUMENTARE

- Prima atestare documentară a robiei romilor pe teritoriul românesc datează din 3 octombrie 1385, când domnitorul **Țării Românești**, Dan I, confirmă dăruirea de 40 de salașe de "ațigani" Mănăstirii Tismana, daruiți de către domnitorul Vladislav Mănăstirii Vodița, cu aproximativ 20 de ani înainte." *40 de salașe de ațigani să fie slobozi de toate slujbele și dăjdiile de venitul domniei mele*" (Alex.Ștefulescu, Mănăstirea Tismana, București 1909, p.167-171)
- În **Transilvania** în jurul anilor 1400, în timpul lui Mircea cel Bătrân," un boier Costea, stăpâna în Țara Făgărașului satele: Viștea de Jos, Viștea de Sus și jumătate din Arpașul de Jos, *precum și 17 țigani de cort*" (Documenta Romaniae Historica, B, Moldova, I, București, 1975, p.32-33)
- În **Moldova**, romii sunt amintiți pentru prima dată într-un act din 2 august 1414, din timpul lui Alexandru cel Bun, care daruiește 3 sate lui pan Toader Pitic "pentru credincioasa lui slujba: un sat la Cobâla, unde este casa lui, unde șesteț a fost Veriș Stanislav, iar alt sat la gura Jeravașului, unde cade în Bârlad, anume unde au fost cneji (de țigani) Lie și Țiganeștii, iar al treilea sat pe Bârlad, unde are alta casă a lui, unde sunt cneji (de țigani) Tamaș și Ivan" (M.Costăchescu, Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare (1374-1437, Vol.I, București, 1931, p 103-105)

4 . Robia în Țările Române

- Robia a fost total diferită de celelalte forme de servitute cunoscute în epocă, de pildă **iobăgia** în Transilvania, **rumânia** în Țara Românească sau **vecinia** în Moldova, acestea din urmă legau țăranul de moșie, fără să-l facă însă pe boier stăpân absolut al țăranului: pe iobag boierul nu-l putea vinde ca pe un obiect oarecare, pe rob, da;
- Categoriile de robi din cele două Principate:

În funcție de stăpânul pe care-l aveau :

- robii domnești
- robii mănăstirești
- robii boierești
- **Robii domnești** își exercitau meseriile prin toată țara. Ei aduceau domniei însemnate venituri prin dările pe care erau obligați să le plătească visteriei domnești. Se pare că situația lor era una mai bună decât ale celorlalte categorii deoarece nu aveau un stăpân direct. Erau unii dintre ei însă care efectiv erau obligați să lucreze la curtea domnească și prestau orice tip de muncă le era ordonată.

„**Robii domnești** erau aproape toți lăieșii, adică nomazi, și orice țigan fără stăpân sau care era venit din străinătate devenea din oficiu țigan domnesc; totuși dintre ei se recruta "aristocrația" țiganilor: aurarii, culegătorii de aur. Numai ei aveau dreptul să

adune firele de aur din nisipul râurilor din Carpați, în schimbul unei dări anuale care mergea la visteria Doamnei” (Neagu Djuvara, Între Orient și Occident, Ed. Humanitas, 2005)

- **Robii mănăstirești** – proveneau mai ales din donații făcute de domni și soțiile lor sau de familiile boierești *care se întreceau în a clădi biserici și mănăstiri, pe care le înzestrau cu moșii întinse și numeroase sălașe de țigani,, dar mai proveneau și din vânzări și schimburi particulare.* (G. Potra, Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România, Ed. Mihail Dascăl, 2002, p.31)

Mănăstirile aveau cel mare număr de robi. Ei erau folosiți fie la munca câmpului, fie ca meseriași, fie la tăiatul și căratul lemnului. Roabele erau folosite la munca din bucătăria ca servitoare și la toarcerea lânii. Uneori ei erau trimiși, pentru o sumă de bani plătită mănăstirii, să lucreze și la particulari.

- **Robi boierești** – proveneau din daniile domnești, cumpărări, moșteniri, zestre și chiar pradă de război. Acești robi erau fie „țigani de curte, fie „țigani de ogor”.
- Robii de ogor erau mai ales agricultori, pădurari, grădinari etc
- Robii de curte erau: slujnice sau feciori de casă, bucătărești, spălătorești, cameriste, croitorești, pitari, vizitii, birjari, cizmar, lăutari
- Mai existau: argații, îngrijitori și crescători de animale (văcari, porcari, bivolari, herghelii, găinărești etc.)
- Robii de curte erau conduși de către un vâtaf ales dintre ei, care era răspunzător față de stăpân de îndeplinirea obligațiilor și îndeplinirilor romilor avuți în grijă.
- Robul nu era considerat om, el era un obiect prețuit asemeni unui animal, vândut sau cumpărat, în funcție de dorința stăpânului, uneori folosit chiar ca obiect de distracție.
- **„Adeseori, boierii dădeau posibilitatea copiilor lor să se distreze, punându-i să biciuiască pe bieții țigănuși. Se zice că această educație este ceva zilnic; părinții omoară și mutilează după plac; copiii trebuie să fie de cu vremea deprinși cu aceasta, să aibe și ei plăcerile lor. Toți sunt tratați mai rău decât vitele”** (Gh. Bogdan Duică, Craiova de odinioară, după călători străini, în Arhivele Olteniei, anul III (1924) , p. 10)
- Kogălniceanu descrie unul dintre supliciile la care erau supuși țiganii robi atunci când greșeau: **„Un soi de tortură extrem de crudă constă în lovirea tălpilor cu nuiile, picioarele fiind legate de un drug pe care doi oameni îl țin ridicat, astfel încât cel bătut să nu se poată sprijini de pământ decât cu capul și umerii.”**

Prețurile robilor rromi - considerați în sfera bunurilor nemișcătoare, prețul romilor varia după: vârstă, sănătate, hărnicie, « de au fost fugari au ba», slujba îndeplinită și însemnătatea ei.

- **Căsătoria și familia în perioada robiei**

În perioada robiei, familia de romi nu era recunoscută în nici un fel, proprietarii îi lăsau pe robi să aibă copii doar pentru că li se mărea *sălaşul de țigani* și deci aveau asigurată pentru mulți ani mâna de lucru ieftină sau obiecte pe care oricând le puteau folosi ca schimb.

De foarte multe ori, copiii rromi erau despărțiți de familiile lor, schimbați, dăruiți ori vânduți, deseori la prețuri mai mici decât cele ale animalelor, pentru că nu erau considerați suficient de buni pentru muncă și nu produceau destul.

Ceea ce era foarte dureros, însă, pentru familiile de romi era abuzul sexual al proprietarilor de robi asupra fetelor rromi și torturarea robilor, părinților în cazul în care îndrăzneau să protesteze, toate acestea niciodată sancționate de lege. Abuzurile asupra rromilor robi erau practici aproape generalizate și considerate lucruri normale.

Detinerea unui număr mare de robi asigura de asemenea un prestigiu ridicat în societatea românească medievală.

Până la impunerea domniilor fanariote, căsătoriile făcute de rromi, fără a cere voie de la stăpânii lor, nu erau luate în seamă, femeia și copiii acesteia revenind stăpânului ei. Se impunea juzilor rromi să supravegheze ca astfel de căsătorii să nu se facă, în caz contrar erau pedepsiți, atât ei cât și robii în cauză .

Constantin Mavrocordat, domnitorul Moldovei, în martie 1743, interzice stăpânilor să-i despartă pe soții "țigani", care aparțineau unor proprietari diferiți . Copiii rezultați din această căsătorie puteau în continuare să fie împărțiți între stăpâni, dacă aceștia nu cumpărau întreaga familie pentru a nu o despărți. Situația era aceeași și pentru Țara Românească.

5. Organizarea socială a rromilor în Evul Mediu

Rromii sedentari (așezați) trăiau în grupuri, cel mai mic grup fiind **familia**.

Pentru Țara Românească și Moldova, familia se regăsește în documente sub denumirea de **sălaş**, în Transilvania vorbindu-se uneori și de **cort**.

La **rromii nomazi** *sălaşul* desemna mai multe familii, grupate după rudenie, ce practicau aceeași meserie. Acesta mai era numit și **ceată**.

În Transilvania, istoricul V. Achim ne spune că sălaşul era numit de obicei "**companie**".

În general, numărul familiilor care alcătuiau o **ceată** era mic, în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea și prima jumătate a sec. al XIX-lea el ridicându-se la 30-40 de familii înrudite.

Ceata era formată de obicei din familii ce aveau aceeași ocupație și calatoreau împreună prin țară, reprezentând forma clasică a comunității de romi.

O ceata facea la randul ei parte dintr-un “**neam**”, un grup de comunitati ce aveau in comun nu atat legaturi de rudenie sau stramosi comuni cat o ocupatie comuna.

Fiecare **ceată** de țigani avea un șef propriu, el se numea **jude (giude) sau vătaf** în Moldova și Țara Românească și **voievod** în Transilvania.

Voievodul, judele sau vătaful era ales pe viata de membrii comunitatii dintre bărbații cei mai puternici și mai înțelepți din grup. El se bucura de o ascultare deplină din partea grupului.

6. Domnia lui Ștefan Răzvan

Din aprilie până în august 1595, domnește în Moldova Ștefan Răzvan, domnitorul de etnie romă, care a fost alături de Mihai Viteazul în lupta sa împotriva marelui Imperiu Turcesc.

“Acest Răzvan era născut în Moldova, dintr-un tată țigan și o mamă moldovancă. El intrase de tânăr în armia polonă și, deosibindu-se printr-o vitejie neobicinuită în războiul polonilor cu muscalii, fu din simplu soldat ridicat la cele mai înalte trepte ostășești de craiul Poloniei, Ștefan Bathori. În urmă întorcându-se în Moldova, intră în slujba lui Aron Vodă, care îi dete rangul de agă și îl trimise la mai 1593, sol la Sigismund Bathori. Apoi, Răzvan primi de la Aron comanda gvardiei sale de unguri. El trase la sine dragostea acestor ostași și izbuti, după cum văzurăm, cu ajutorul lui Bathori, a răsturna pe domnul său și a se urca astfel în locu-l, pe un tron de care se făcuse vrednic prin vitejia lui.” (N. Bălcescu, Români supt Mihai Voievod Viteazul, Ed.Junimea, Iași, 1988)

7. Robia romilor din Ardeal /Programul de asimilare a împăraților Maria Tereza și Iosif al II-lea.

În Transilvania romii nu au fost robi, se putea vorbi de iobăgie regală, ci erau organizați, după modelul românesc, într-un voievodat, care avea o largă autonomie judiciară și era condus de un voievod, căruia trebuiau să-i plătească anual o dare. Romii din Ardeal se aflau sub jurisdicția orașelor pe lângă care trăiau.

Robia din Transilvania se datorează faptului că Țara Făgărașului fusese stăpânită pentru o perioadă de timp de domniile munteni, iar robia romilor se menține în Făgăraș și după ce această țară reintră în componența voievodatului (și apoi a principatului) Transilvaniei, ca o moștenire din perioada stăpânirii românești.

- În timpul Imperiului Austro-Ungar, împărăteasa Maria Tereza și mai târziu fiul său Iosif al II-lea, au inițiat o politică de asimilare forțată a romilor.
- Astfel:
 - - se interzicea țiganilor să mai locuiască în corturi
 - - țiganii numai puteau deține cai sau căruțe
 - - nomadismul este interzis; țiganii deja sedentarizați au voie să meargă la târg sau în altă parte numai în cazuri de necesitate și cu autorizație specială;
 - - tinerii peste 16 ani puteau fi supuși serviciului militar ;
 - - țiganii trebuiau să plătească impozite;
 - - în anul 1761, numele de țigani este înlocuit cu țărani noi (neubauer) sau unguri noi (új magyarok),
 - - în anul 1767 se desființează jurisdicția voievodului asupra țiganilor,

- - este interzisă folosirea limbii țigănești și sunt interzise portul și ocupațiile specifice ale țiganilor; folosirea limbii țigănești se pedepsea cu 24 de lovituri de băț ;
 - - în anul 1773 sunt interzise căsătoriile între țigani, iar căsătoriile mixte sunt reglementate strict,
 - - copiii de peste 4 ani urmează să fie ridicați și încredințați unor familii ne-țigane și repartizați în așezări vecine“.
 - - copiii țigani trebuie să meargă la școală, sub răspunderea preotului ;
 - - se interzice țiganilor să dețină cai cu scopul de a-i vinde; țiganii iobagi pot avea cai, dar numai pentru a-i folosi la muncile agricole și nu pentru a face comerț cu ei ;
 - - pentru fixarea țiganilor și legarea lor de cocupația agricolă urmează ca domniile de pământ să le pună la dispoziție o bucată de pământ, (Viorel Achim, *Țiganii în Istoria României*, Ed. Enciclopedică, București, 1998).
- În data de 19 iunie 1783, la Cernăuți, împăratul Iosif al II-lea a dat un ordin prin care robia era desființată în Bucovina.

A fost, însă, extrem de greu să fie aplicat acest ordin, pentru că boierii și mănăstirile nu voiau să renunțe la o mână de lucru neplătită și care se afla la dispoziția lor. Ei argumentau că starea de robie este „*cea mai potrivită pentru țigani, fiind în avantajul țiganilor*“.

(Viorel Achim, *Țiganii în Istoria României*, Ed. Enciclopedică, București, 1998).

- La 22 august 1785, Iosif al II-lea dă o patentă prin care desființează robia în Ardeal.

Deși nobilimea s-a opus puternic acestei măsuri, un an mai târziu, „în 1786, s-a dat o ordonanță imperială privind servitorii. Raporturile lor cu stăpânii trebuiau să fie voluntare și să se bazeze pe un contract cu aceștia“.

(P. Petcuț, D. Grigore, M. Sandu, *Istoria și tradițiile romilor*, manual pentru cl. VII, Ed. Ro Media, București, 2003, p. 57).

8. Regulamentele Organice/Curentul aboliționist

Regulamentele Organice

- În Țările Române, în Regulamentul Organic din 1831, la cap. II se spune :
"Țiganul este o persoana ce atarna de altul cu averea si familia sa".
- Țiganii erau considerați în sfera bunurilor nemiscatoare, schimbați, vânduți ori daruiți, servind și ca unitate de schimb. Se putea vinde chiar o "jumatate" de rob, adică jumătate din numărul copiilor care i s-ar fi convenit unuia dintre soți.
- La Regulamentul Organic din Țara Românească era anexat și un *Regulament pentru îmbunătățirea soartei țiganilor statului*.
- Acesta urmărea:
 - - lichidarea nomadismului,
 - - statornicirea țiganilor și deprinderea lor cu lucrarea pământului,
 - - repartizarea a câte 5-6 familii de țigani într-un sat pentru a-i dispersa,

- - limitarea libertății lor de mișcare.
- În Moldova, s-a adoptat „Reglementul pentru statornicirea țiganilor” prin care se dorea „așezarea țiganilor statului pe moșiile particulare, proprietarii asigurându-le teren și grădină, dar și să le înlesnească construirea de case”. (Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei, București, 1944, p. 19, 26, 191, 194).
- « În epoca regulamentară exploatarea țiganilor a fost în general mai mare decât înainte. Acum, când principatele intrau într-o economie de tip capitalist, unii boieri s-au preocupat de transformarea robilor într-un capital favorabil. I-au folosit într-o măsură mai mare decât înainte la muncile agricole propriu-zise și i-au supus unui regim de muncă cu care aceștia nu erau obișnuți. De asemenea, a devenit un lucru obișnuit ca un boier să angajeze sezonier, la lucrul viitor, la cosit, secerat sau la alte munci, țigani aparținând statului sau altor particulari » (Gh. Platon, Domeniul feudal din Moldova în preajma Revoluției de la 1848, Iași, 1973, p. 140-141)

Curentul aboliționist

Dezrobirea robilor a fost în acel moment pusă în legătură directă cu iluminismul și cu faptul că un mare număr de intelectuali români care proveneau din rândul boierimii își făcuseră studiile în marile universități europene și erau cucerți de idealurile liberale ale Occidentului.

În revista "Propășirea. Foaie științifică și literară, Iași", în anul 1844, în perioada martie - octombrie, apare prima parte a "Istoriei unui galbân și a unei parale", de Vasile Alecsandri, "**care amintește de țiganii cei chinuți, dar și de farmecul și pitorescul deosebit ce-l prezintă șatrele acestor nomazi**".

De asemenea în nr. 5 din 1844 al acestei reviste, Vasile Alecsandri publica poezia "Desrobirea tiganilor". Totodată "**Urmând exemplul lui Câmpineanu, care în anul 1834 slobozește din robie toți romii moșteniți de la părinți, Vasile Alecsandri și-a eliberat robii după dorința părinților, din balconul casei din Mircești.**" (Mihai Merfea, Cultură și Civilizație Romani, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1998, p.71)

- În anul 1844, Cezar Bolliac (1813-1881) publica, în "Foaie pentru minte, inima și literatură", o "Scrisoare..." prin care militează pentru cauza romilor.

"Veniți domnilor, veniți toți câți ați pus odată mâna pe condei, porniți de un sentiment nobil, profesori, jurnaliști și poeți, veniți să facem pentru întâia oară o cauză comună, cauza țiganilor și să ne luptăm pentru slobozenia lor: religia interesul statului și duhul înaintării noroadelor ne va fi în ajutor."

Bolliac este de asemenea autorul poemelor "Fata de boier și fata de tigan", "Tiganul vindut", "O tiganca tinara cu pruncul la statua Libertatii" etc.

9. Legile dezrobirii

- În anul 1843, la 22 martie, în Țara Românească a fost dată prima lege prin care au fost eliberați robii domnești: „Lege pentru desființarea dajnicilor de sub

adminstrația Vorniciei Temnițelor și trecerea lor sub administrația ocârmuitorilor de județe „După ce acești oameni vor fi pe deplin asimilați sub aspect fiscal cu plugari, săteni, zeciuiala lor intră în cutiile satelor, iar pentru fondul de răscumpărare a țiganilor particulari Visteria va da doar 47 600 lei” (Analele Parlamentare ale României, XII/1, București, (1890-1915), p. 301-304).

■ **In anul 1844, la 31 ianuarie, in Moldova au fost eliberati robii manastiresti**

În Moldova, domnitorul Sturdza la 31 ianuarie 1844, prezintă Adunării Obștești un proiect de abolire a robiei pentru țiganii clerului și pentru cei care practică meserii în orașe: *«Țiganii cu domiciliu, aparținând clerului, odată sloboziți, intră în clasa celorlalți locuitori slobozi; se vor bucura de aceleași drepturi cu aceștia și își vor îndeplini obligațiile legate de proprietate, conform legii; vor fi, de asemenea, obligați să achite aceleași taxe ca și ceilalți contribuabili.*

- Mihail Sturdza adopta legea „*pentru regularizarea tiganilor mitropoliei, a episcopiilor si manastirile indeobste*“, in baza carora țiganii care erau robi manastiresti și Țiganii care practică meserii la oraș sînt, de asemenea, sloboziți. Acum ei aveau si dreptul de a se casatori cu români. „*Darile adunate de la acesti tigani formeaza un fond special destinat rascumpararii tiganilor robi pe care particularii si-i scot la vânzare*“. (Analele Parlamentare ale României, XII/2, Bucuresti, (1890-1915), p. 424).

■ **In anul 1844, la 14 februarie, in Moldova, a fost votata legea prin care robii domnesti deveneau liberi, având aceleasi drepturi ca si moldovenii.**

„tiganii sunt scutiți de bir timp de un an, iar de toate celelalte indatoriri catre stat ale locuitorilor dajnici timp de trei ani de la asezare. Scutirile sunt valabile si pentru tiganii deja asezati, si se aplica incepând cu momentul in care s-a petrecut asezarea lor“. (Analele Parlamentare ale României, XII/2, Bucuresti, p. 521-523).

- **În anul 1847, la 11 februarie, au fost eliberați „toți țiganii mitropoliei, ai episcopiilor, ai mănăstirilor și metocurilor, ai bisericilor și ai oricărui alt așezământ public“ din Țara Românească.**

„se desrobeau, fără indemnitate, țiganii mitropoliei, episcopiilor, mănăstirilor și așezămintelor publice, fără deosebire, câte se află pe cuprinsul Țării Românești“. (I.C.Filitti, Domniile sub Regulamentul Organic, București, 1915, p. 86).

Momentul 1848

Puțin cîte puțin, ideile liberale ale Occidentului își croiesc drum și schimbarea legilor pare a imanenta în 1848, când o alianța provizorie a reusit sa formeze guvernul central de la Bucuresti si a ridicat problema deplorabila a sclaviei, proclamând imediata eliberare a tuturor țiganilor. Starea de robie a fost numită de aboliționiști “lepră socială”, care nu numai că i-a plasat pe romi în afara societății, ci i-a exclus din condiția de ființe umane.

■ **Revoluționarii pașoptiști din Țara Românească cuprinseseră în Programul lor din 9 iunie 1848 și „desrobirea țiganilor prin despăgubire“.**

Ei au declarat, în 1848, la 26 iunie, dezrobirea robilor boierești/particulari și au constituit „Comisia pentru liberarea robilor“, formată din Cezar Bolliac, Ioasa Zăgoveanu și Petru Poenaru, comisie care a eliberat chiar 20.000 de „bilete de slobozenie” (Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, București, 1982, p. 536-537).

■ **Proclamația revoluționară de la 11 iunie 1848**

« **Poporul român leapădă de pe sine neomenia și rușinea de a ține robi, și declară libertatea țiganilor particulari. Cei care au suferit până acum rușinea păcatului de a avea robi sunt iertați de poporul român ; iar patria, ca o mamă bună, din visteria sa va despăgubi pe oricine va reclama că a avut pagubă de la această faptă creștinească »**

În seanța din 5 august 1746, Obșteasca Adunare a Țării Românești zicea că "ea nu cunoaște mai greu și mai mare păcat decât a avea pe frații noștri întru Cristos sub jugul robiei noastre, de vreme ce sf. Evanghelie ne zice: iubește pe aproapele tău ca însuși pe tine. Ca următori dar acestei porunci, nu trebuie să robim pe frații noștri. Căci robia n-a fost de nici un folos, ci încă un obicei de mare pagubă sufletelor noastre, rămasă fiind de la strămoși ca un blestem asupra capetelor noastre. Acea ce dar cu mai mult de o sută de ani o ziceau strămoșii noștri nu vom zice-o și noi astăzi în veacul luminilor, și am putea oare răbda de a avea robi, noi, care voim a fi o nație liberă” (Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, București, 1982, p. 661).

De altfel, și în „*Dorințele Partidei Naționale în Moldova*“, revoluționarii moldoveni au cerut, în august 1848, la Cernăuți, desființarea robiei: “ **A se desființa robia de pe pământul românesc, cu despăgubirea numai acelor care ar cere-o. Un stat constituțional cu robi ar fi o monstruozitate. Dezrobirea țiganilor statului și a mânăstirilor rostită de Obșteasca Adunare, în anii trecuți, trage de la sine și dezrobirea țiganilor particulari; căci un princip nu poate să fie primit de bun pentru unii, și aruncat de rău pentru alții.**”

Revoluția a fost, însă, înfrântă de către Fuad Pașa, iar caimacamul Țării Românești hotărăște „ca toate acturile slobozite în vremea revoluției în privința țiganilor particularilor rămân desființate și că **bileturile slobozite** fiecăruia din acei țigani de la 11 iunie din urmă până la 13 septembrie curgător să se ia înapoi și să se desființeze”. (George Potra, *Contribuții la istoricul țiganilor din România*, Mihail Dascăl Editor, București, 2002, p. 110).

Declarație de eliberare a tuturor țiganilor a supraviețuit prea puțin, deoarece în decembrie 1848 cele două principate au fost invadate de ruși și de turci care au reinstaurat multe din legile abolite, boierii intrând din nou în posesia sclavilor lor. Imperiul Otoman și-a ales doi noi supuși - Alexandru Ghica și Barbu Stirbei. Ei au servit aceste puteri până în 1855, când **Grigore Ghica**, varul lui Alexandru Ghica, și **Barbu Stirbei** au preluat controlul Moldovei, respectiv al Valahiei.

În anul 1855, la 10 decembrie, în Moldova, domnitorul **Grigorie Alexandru Ghica** (1849 -1856) abolea robia prin „*legiuirea pentru desființarea sclaviei, regularea despăgubirei și trecerea emancipaților la dare.*

“**Țiganii îndeobște ce sunt proprietate privată sunt dezrobiți și nimănui nu-i mai este iertat în Moldova, de astăzi a vinde, a cumpăra om și a avea sclavi**” (Legiuire pentru desființarea sclaviei, regularea despăgubirei și trecerea Emancipaților la dare, art. 2)

Prin această lege, **țiganii boierești** au fost declarați liberi. „*Proprietarii urmau să încaseze o despăgubire, care era de 8 galbeni pentru lingurari și vătrași și 4 galbeni pentru lăieți... . . . Dintr-un raport al Departamentului de finanțe al Moldovei din iunie 1856 reiese că 334 de proprietari au cerut despăgubiri pentru foștii robi, iar 264 au renunțat la ele*”. (Viorel Achim, *Țiganii în Istoria României*, Ed. Enciclopedică, București, 1998).

- În anul 1856, la 8/20 februarie, în Țara Românească, domnitorul **Barbu Știrbei** (1849 -1856) abolea robia prin „*Legiuirea pentru emanciparea tuturor țiganilor din Principatul Țării Românești*”
- Prin această lege era deființată robia **romilor boierești**. *Proprietarilor li se acordă o despăgubire de 10 galbeni pentru fiecare individ. Numărul acelor boieri care nu au pretins nici o despăgubire de la stat este de 420, iar al țiganilor liberați de ei - 2611.* (George Potra, *Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România*, Mihail Dascăl Editor, București, 2002, p. 109).

10. Perioada de după dezrobire/Generarea noilor meserii

În Țările Române, romii au avut și ei un rol în economia țării, ei fiind găsiți de obicei ca mestesugari ai satelor, slugi ale domnilor, boierilor sau mănăstirilor. Aceasta situație s-a schimbat însă la mijlocul secolului al XIX-lea când Țările Române au trecut prin transformări economice și sociale însemnate. Aceste transformări au coincis cu procesul de dezrobire a țiganilor (aproximativ 1830-1860). Noua societate a făcut ca foștii robi să încerce să supraviețuiască uneori din meșteșugul practicat până atunci, alții au fost nevoiți să învețe să profite de noile oportunități care apăruseră sau să se folosească de cele existente. În noile condiții, o parte a romilor s-a orientat spre alte ocupații, cerute de piață, alții au acceptat orice „activitate” de subzistență. Poziția economică și socială a romilor a fost una foarte grea în perioada de după dezrobire întrucât dezrobirea fizică n-a coincis și cu dezrobirea economică. Astfel, au fost nevoiți să se îndrepte spre economia marginală, care contribuia la supraviețuirea lor.

În afară de cele tradiționale, romii au început să practice meserii noi care să le asigure traiul de zi cu zi : lustrajii, florărese, chivuțe, comercianți de produse domestice (caldari, tipsii, tavi, tigai, cani, talere, oale, tingiri, galetii pentru apa, cauce, vedrite, ibrice, caldari de mamaliga), femeile practicau magia, erau cusătorese, chivute sau slugi, iar bărbații au fost și cizmari, ciubotari, croitori, curelari, zidari, bucatari, vânzatori de ziare, negustori de haine sau fier, frizeri, dar și maturatori, gunoieri, hornari, oameni de serviciu, vânzatori de vechituri, culegători de fructe de pădure și de ceara de albine, colecători și vânzatori de fier vechi etc. (*apud Gh. Iordache, Ocupațiile tradiționale pe teritoriul României , vol. IV, Craiova: Editura Scrisul românesc, 1996, p. 213-214.*

11. Perioada interbelică

Pentru romii din România, perioada interbelică coincide perioadei de «*aparitie a unei miscari proprii de emancipare a a romilor* » din România. Acum au avut loc primele încercări ale unor grupuri de intelectuali romi de a infiinta publicații, biblioteci, asociații sau societăți cu scop socio-cultural.

- În martie 1933 a luat fiinta "Asociatia Generala a Tiganilor din Romania, din inițiativa arhimandritului Calinic I. Popp Șerboianu.

Acesta luând contact cu Comitetul Societății Lăutarilor” Junimea Muzicală”, a hotărât formarea unui comitet provizoriu din membrii comitetului de conducere al Societății “Junimea Muzicală”, sub președinția sa, care să primească înscrierile în asociație, să încaseze taxele de înscriere, și să redacteze statutele. Sediul provizoriu al acestei Asociații era în str. Vulturului nr.147, la cafeneaua lui Constantin Urziceanu.

Programul Asociației cuprindea printre altele

- apariția unei gazete,
- înființarea de cursuri pentru adulți;
- înființarea de biblioteci, atenee, muzee, spitale, căminuri, cantine,
- înființarea unei universități țigănești, a unor grădinițe;
- ajutorarea elevilor săraci cu cărți, haine și mâncare
- colonizarea țiganilor nomazi;

Arhimandritul Calinic I. Popp Șerboianu, în etate de cca 50 de ani, domiciliat în București, str. Turnu Roșu nr. 11 (Șoseaua Crângași), era originar din Costești – Argeș; licențiat al Facultății de Teologie din București, a slujit ca diacon la Capela Română din Paris în anii 1909-1911, după care venind în țară a fost numit paroh la Biserica Kalinderu din Capitală. Între anii 1923-1927 a fost plecat în America, de unde revenind în țară, rățăcește ca monah prin mănăstirile oltene, în special la Cozia și Stânișoara.

În anul 1929 pleacă la Paris, unde își tipărește lucrarea sa intitulată: “Les Tiganes – Histoire-Etnographie – Linguistique – Grammaire- Dictionnaire”, într-un vol. de 397 pagini, la editura Payot, Paris.

În urma publicării acestei cărți, a fost ales membru corespondent la “The Gypsy Lore Society-Societate londoneză pentru studiul vieții și istoriei țiganilor”. Această alegere îi inspiră ideea de a încerca organizarea țiganilor din România. Susnumitul nu este țigan de origine, vorbește însă perfect țigănește și se dă drept țigan pentru a capta încrederea deplină a acestora” (Arhivele Statului București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f. 30-32, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țiganii din România (1919-1944, Doc. Nr.21)

- Uniunea Generală a Romilor din Romania, condusa de G.A.Lazărescu – Lăzurică era în proiect de constituire încă din septembrie 1933.

Actul de constituire însă datează din 16 noiembrie 1933. “*Se înființează în București “Uniunea Generală a Romilor din Româna” cu sediul provizoriu în str. Sârbească nr. 8, din inițiativa d-lui G.A. Lăzărescu-Lăzurică, de origină țigan, absolvent al Școlii Superioare de Comerț, depozitar de lemne și furaje”....“Ultimul nume – Lăzurică – este adoptat ca fiind numele bunicului său și ca adevarat tiganesc. “*

Scopul acestei Uniuni este cultural, social și spiritual, înlăturând de la început orice substrat politic, și în această Uniune se încadrează orice cetățean rrom, indiferent de profesia și activitatea sa publică.”

“Uniunea Romilor din România este pusă sub protecția Î.P.S.S. Patriarhului României, care l-a dat și i-a promis lui Lăzurică tot sprijinul în vederea congresului, spunându-l că îi va aloca lunar și o subvenție de 10.000 de lei, în vederea susținerii asociației țigănești.”

“Vom stăruii mereu pentru ca forurile competente să doneze UGR un teren, ca să clădim pe el un mare cămin, în care să ființeze: un dispensar, un serviciu de contencios, un Ateneu Popular, un adăpost pentru rromii sosiți din provincie în mod temporar, o grădiniță de copii, o sală de adunare și de legiferare a exercitării meseriei de lăutar. (Arhivele Statului București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 34/1922-1938, f. 46, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țigani din România (1919-1944, Doc. Nr.28)

- În 1933, duminică 8 octombrie – la București- a avut **loc primul congres al romilor din România**. Acesta s-a ținut în Sala Ileana, din Câmpul Moșilor, la orele 10 dimineața.

Nota Direcției Generale a Poliției din 7 oct 1933 precizează:

“Uniunea Romilor din România este pusă sub protecția i.P.S.S. Patriarhului României, care l-a dat și i-a promis lui Lăzurică tot sprijinul în vederea congresului, spunându-l că îi va aloca lunar și o subvenție de 10.000 de lei, în vederea susținerii asociației țigănești.”

În moțiunea votată la acest congres se spune:

“Vom stăruii mereu pentru ca forurile competente să doneze UGR un teren, ca să clădim pe el un mare cămin, în care să ființeze: un dispensar, un serviciu de contencios, un Ateneu Popular, un adăpost pentru rromii sosiți din provincie în mod temporar, o grădiniță de copii, o sală de adunare și de legiferare a exercitării meseriei de lăutar. (Arhivele Statului București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 34/1922-1938, f. 46, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țigani din România (1919-1944, Doc. Nr.28)

- La 01 mai 1934 ”Asociația Uniunea Generală a Romilor din România, sub conducerea lui G. Niculescu/Gogu Floraru proprietarul florăriei “La doi trandafiri”, având sediul central în București, în Piața Sf. Anton nr. 10, s-a constituit în urma demisionării d-lui G.A. Lăzărescu-Lăzurică

“prin prezenta, aducem la cunoștința dv. Că dl. Lăzărescu-Lăzurică, în ședința comitetală de la 29 mai a.c., a demisionat din funcția de președinte pentru mai multe motive, între care și acela că nu este rrom de origine Programul Asociației:

1. să cultive între membrii ei spiritul de ordine, iubire de dinastie, respect legilor și autorităților bisericii creștin - ortodoxe.
2. Să combată cerșetoria practică de unii rromi, dând orientări pentru o viață mai demnă, rezemată pe muncă.
3. Să combată analfabetismul, îndrumând la carte pe copiii rromi, să înființeze grădinițe pentru copii.
4. Să încurajeze talentele care se remarcă pe tărâmul artistic.
5. Să organizeze șezători, conferințe educative etc.
6. Să creeze sau să sprijine operele de asistență care ar ajuta pe rromii săraci, pe lehuzele rome, pe șomeri etc.

7. **Să organizeze colonii de copii, excursiuni.**
8. **Să organizeze cooperative de construcțiuni, dând posibilitatea celor cu puține mijloace să devină proprietari de locuri și case.**
9. **Să ia măsuri și să intervieve pentru împrumutarea nomazilor cu locuri de casă și să combată concubinajul.**
10. **Să îndrumeze pe membri rromi, infiltrându-le spiritul religios.** (Arhivele Statului București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 123/1933, f.28-44, 93, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țigani din România (1919-1944, Doc. Nr.46, 52)

Asociația Uniunea Generale a Romilor din România a funcționat până în 1941 și a fost desființată oficial în 1948.

- Începând cu 24 sept 1932 - până la 8 martie 1938 (nr.70), **“un grup de intelectuali de origine țigănească: Aurel Th. Manolescu Dolj - ziarist, Marin I. Simion – poet,, N. St. Ionescu – avocat și profesorul C. Nicolăescu – Ploșor** (Viorel Achim, Țigani în Istoria României, Ed. Enciclopedică, București, 1998) din Craiova au editat ziarul "Timpul" care a apărut periodic și era proprietatea d-lui Aurel Th. Manolescu Dolj.
- Începând din noiembrie 1934 până în 1940 a apărut ziarul "Glasul romilor", editat la Bucuresti, având ca director fondator pe Gh. Niculescu.

Acesta a fost conceput să apară săptămânal, deși primul număr a acoperit un interval de două săptămâni (1-15 noiembrie). El a apărut în 14 numere, intermitent, până în anul 1940.

- În lunile septembrie și octombrie 1934 a apărut la Craiova ziarul "O Rom" (2 numere).

Acest ziar a patronat în același an și o colecție de carte, Biblioteca “ O rom” sub conducerea lui C. Nicolaescu Ploșor. Aici au apărut cele două lucrări de folclor rom ale acestui autor "Ghilea romane" si "Paramisea romane”, în ediții bilingve – română – romani – culese de la romii ursari din com. Gubaucea (jud. Dolj)

În 1936, la 5 august, a luat ființa Asociația "Redesteptarea romilor si romitelor din Romania" (Sediul: Bucuresti str. Radulescu -Tei Nr. 2, presedinte Apostol Matei)

“Asociația își propune:

- **să stăruiască pe lângă forurile în drept ca să se dea terenuri, pe care să fie fixați romii nomazi;**
- **să intervină pentru ca meșteșugarii rromi să fie întrebuințați potrivit branșei fiecăruia și să fie preferați înaintea meșteșugarilor străini;**
- **să depună stăruință ca și copii romilor să fie trimiși în coloniile de vară, în stațiunile balneo-climaterice, pentru a se împuștinastfel tuberculoza și alte boli;**
- **să îndemne pe rromi a nu se lăsa ademniți în sectele religioase, care prin activitatea lor contravin bunei ordini a statului;**
- **să stăruie să se aplice o egalitate de tratament cetățenesc față de romii care vor urma perceptele Asociației "Redesteptarea romilor si romitelor din Romania"**

(Arhivele Statului București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f. 174-177, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale.

Asociația avea ziarul “Gazeta Romilor” care, sub semnătura lui Neacșu Radu, a publicat un amplu necrolog la moartea Patriarhului României Miron Cristea, dovedind atașamentul romilor față de biserică și patriarh.

12. Holocaustul

- În ziua de 31 mai 1942 Ministerului Afacerilor Interne a dat un ordin prin care se cerea recenzarea romilor nomazi sau stabili într-o singură zi „*pentru a fi luați prin surprindere și a nu se sustrage recenzării*”.

Romii nu știau atunci că acesta va folosi deportării lor în Transnistria. Din documentele vremii rezultă că țigani care nu aveau mijloace de existență constituiau o povară și un pericol pentru ordinea publică:

“ Către Inspectoratul general al jandarmeriei

Cu onoare vi se face cunoscut că Ministerul Afacerilor Interne are nevoie a cunoaște în mod absolut precis care este numărul țiganilor din categoriile de mai jos, și anume:

1. **Țigani nomazi (căldărari, lingurari etc)**
2. **Țigani stabili, și anume numai acei care, deși nenomazi, sunt condamnați recidiviști sau nu au mijloace de existență, sau ocupație precisă din care să trăiască în mod cinstit prin muncă și deci constituie o povară și un pericol pentru ordinea publică. Toți aceștia vor fi înregistrați cu familiile lor (adică: soț, soție, copii minori sau majori, dacă trăiesc sub același acoperiș).**

În acest scop, atât organele poliției, cât și ale jandarmeriei vor efectua un recensământ al tuturor acestor țigani, într-o singură zi, și anume în ziua de 31 mai 1942.”(Arhivele Statului București, Inspectoratul General al Jandarmeriei, dos. 258/1942, f.6, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țigani din România (1919-1944)

Primele transporturi spre Transnistria au început în luna iunie a anului 1942 iar destinația finală era strict secretă chiar și pentru organele de execuție ?

“ Țigani nomazi grupați în șatre din toată țara, vor fi imediat dirijați pe jos și pe drumurile cele mai scurte, prin organele de jandarmerie, spre Transnistria, unde vor fi instalați prin grija guvernământului: legiunile de jandarmi vor urmări mișcarea lor lunar; se va raporta Cabinetului Militar stadiul ei.

“Toate aceste măsuri au un caracter strict secret, pentru a se evita sustrageri și agitații de spirite. Nici organelor de execuție, nici șatrelor nomade nu li se va arăta nici scopul, nici destinația finală. Ridicarea țiganilor din București se va face în masă și prin surprindere, însă organizat și cu omenie”.

“ Operațiunea va începe în luna iunie, pentru a le da posibilitatea de instalare pe timpul verii și de agonisire a mijloacelor de trai pentru iarna viitoare” .”(Arhivele Statului București, Inspectoratul General al Jandarmeriei, dos. 258/1942, f.1-3, L.Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țigani din România (1919-1944)

- Situația romilor deportați în Transnistria era dezastruoasă. O dare de

seamă din 5 decembrie 1942 din județul Oceaov confirmă acest lucru.

“Țiganii sunt atât de slăbiți și pătrunși de frig că mor pe drum în căruță. Astfel, în prima zi, din cei 300 au murit pe drum 4. Pe timpul cât au stat în căzărmiile de la Alexandrubar, țiganii au trăit într-o mizerie de nedescris. Erau alimentați insuficient. Li se dădeau 400dr. pâine pentru cei capabili a muncii și câte 200 gr. Pentru bătrâni și copii. Li se mai dădeau puțini cartofi și foarte rar pește sărat, și acesta în cantități extrem de mici. Din cauza proastei alimentării țiganii – și aceasta o formează majoritatea – au slăbit într-atât că au ajuns numai schelete. Zilnic mureau – mai ales în ultimul timp – câte 10-15 țigani. Erau plini de paraziți. Vizita medicală nu lise făcea deloc iar medicamente nu aveau. Sunt goi, fără haine pe ei, iar rufăria și încălțăminte le lipsește de asemenea completamente. Sunt femei a căror corp (partea inferioară) este gol în adevăratul sens al cuvântului. Săpun nu li s-adat decândau venit, din care cauză nu s-au spălat nici ei și n-au putut să-și spele nici singura cămașă ce o au.

În general situația țiganilor este groaznică și aproape deneînchipuit. Din cauza mizeriei, mulți dintre ei au ajuns niște umbre și aproape sălbatici.” (Arhivele Statului București, Inspectoratul General al Jandarmeriei, dos. 130/1942, vol. I, f. 128-132, L. Nastasă, A. Varga, Minorități Etnoculturale. Mărturii Documentare. Țiganii din România (1919-1944)

- **Între anii 1942 – 1944 în Transnistria au murit 36.000 de rromi, cifra recunoscută oficial Comitetul Român pentru Crimele de Război?** (www.romanothan.ro. Cronologie)

13. Regimul comunist

În timpul regimului comunist, rromii erau considerați elemente alogene, care trebuie românizate, identitatea rromă fiind asimilată unei culturi a sărăciei și subdezvoltării. Problema rromă era percepută în termeni de progres social .

Transformările de orice natură suferite de societatea românească, modernizarea orașelor prin punerea în aplicare a unor vaste planuri de sistematizare a modificat substanțial habitatul rrom, destrămând comunitățile tradiționale.

În perioada comunistă, rromii au continuat să reprezinte, în marea lor majoritate, o categorie marginală a populației. Mulți au primit locuri de muncă în fabrici, uzine, dar mai ales pe șantiere și urmare statutului de muncitor, aceștia primeau și locuințe de stat în blocurile nou construite de către noua societate comunistă. Chiar și cei ce au obținut locuri de muncă în sistemul economiei socialiste erau, datorită lipsei unor calificări și, mai ales, a unor studii corespunzătoare, obligați să accepte mai ales munci necalificate. Principala măsură adoptată de autoritățile comuniste a avut în vedere sedentarizarea forțată a rromilor ce mai păstrau un mod de viață nomad sau semi-nomad și confiscarea cocoșeilor de aur. S-a reușit astfel pentru prima dată eliminarea practic completă a acestui mod de viață la începutul anilor '80.

14. Rromii din România după Revoluția din 1989

După Revoluția din 1989, sistemul democratic instalat în România a permis și recunoașterea oficială a rromilor ca etnie și manifestarea lor în plan cultural, politic, educațional etc

În 1990, începe mișcarea de emancipare a rromilor din România prin fuziunea Uniunii Democratice a Romilor din România și Societatea Romilor din București sub președinția lui Ion Onoriu.

Diferitele comunități de rromi (aproximativ 40) au înființat numeroase formațiuni politice și organizații civice, dintre care amintim

Federația Etnică a Rromilor devine unii din fondatorii Centrului Romilor pentru Intervenție Socială și Studii "Rromani CRISS" – Nicolae Gheorghe ,
Apare Fundația Culturală pentru emanciparea rromilor "Aven Amentza" care devine centrul Romilor pentru politici publice "Aven Amentza -Astra-Satra"- V. Ionescu
Agentia de Dezvoltare Impreuna , Asociatia Femeilor Rrome din Romania, Fundatia Phoenix, Uniunea generală a Romilor din România, Comunitatea Etniei Romilor, Federatia Conventia Cadru a Rromilor, Partidul Democrat al Rromilor, Lautarilor și Rudarilor din Romania, Partidul Democrat Crestin al Romilor din Romania, Alianta pentru Unitatea Rromilor, Asociatia Studentilor Rromi, Fundatia Ion Budai Deleanu, Fundatia Social Culturala a Rromilor "Ion Cioaba" etc.

Rețeaua de organizații nonguvernamentale rrome militează pentru respectarea drepturilor etniei, pentru îmbunătățirea modului de viață, pentru păstrarea identității culturale a rromilor.

În România, la 5 ianuarie 1990 – Frontul Salvării Naționale include în Parlamentul României trei parlamentari rromi: Ion Cioabă – reprezentant al rromilor căldărari și nomazi, Szomantz Petre – reprezentant al rromilor maghiari, al cărui loc, prin retragerea sa, până la alegerile din 20 mai 1990, este ocupat de Octavian Stoica și Nicolae Bobu – reprezentant al rromilor vătrași.

Tot în 1990, Nicolae Gheorghe este consilier pentru problemele rromilor în Consiliul Minorităților Naționale.

1990 –1996 - rromi au fost reprezentați în Parlamentul României de Gheorghe Răducanu
1996 - 2000 – Mădălin Voicu
2000 – prezent – Nicolae Păun

Romii din România au încercat să se facă cunoscuți și prin publicații în care puteau vorbi despre ei, cultura și problemele lor.

Astfel în 1990 – apar publicațiile rrome:

- "Baricada" cu suplimentul "O glaso al rromengo" - Timișoara
- "Aven Amentza"- București – Vasile Ionescu
- "Șatra" – Slobozia – Gh. Păun Ialomițeanu
- "Neo Drom"- Sibiu – Florin Cioabă
- "Divano Rromano"- Sibiu – Luminița Mihai Cioabă